

PROGRAM STUDIÓW – Część B

- 1) Nazwa kierunku: **PRACA SOCJALNA**
- 2) Poziom kształcenia: **DRUGI STOPIEŃ**
- 3) Profil kształcenia: **OGÓLNOAKADEMICKI**

TREŚCI PROGRAMOWE MODUŁÓW

MK_1_OGÓLNOUCZELNIANY

- 1) **Antropologia kulturowa** – Ustalenie przedmiotu antropologii kulturowej. Poszukiwanie prawideł rozwoju kultury – ewolucjonizm (James G. Frazer), koncepcja antropologii funkcjonalnej (Bronisław Malinowski i Alfred R. Radcliffe-Brown), strukturalizm antropologiczny (Claude Levi-Strauss), interpretatywna teoria kultury (Clifford Geertz). Kultura, płeć i osobowość – badania Ruth Benedict i Margaret Mead. Treści i zakres pojęcia kultura: polskie zwyczaje i obyczaje – ciągłość i zmiana, miejsce tradycji i przemian kulturowych w rozwoju Człowieka. Rytuał jako element przestrzeni kultury, jego rodzaje, funkcje i przykłady. Komunikacja w kulturze – język symboliczny. Wzory cielesności kobiecej i męskiej we współczesnej kulturze. Ruch w kulturze – elementy antropologii tańca, jego symbolika i znaczenie.
- 2) **Technologia informacyjna** - Założenia koncepcji kształcenia multimedialnego jako podstawa do planowania dydaktycznego i tworzenia materiałów dydaktycznych: wyszukiwanie, wersyfikowanie, przetwarzanie, wykorzystywanie i upowszechnianie treści cyfrowych; wykorzystywanie nowoczesnych technologii w procesie pedagogicznym. Zagadnienia prawne technologii informacyjnych i ochrona danych: zagadnienia bezpieczeństwa i ochrony danych; prawa autorskie; typy licencji oprogramowani; piractwo komputerowe a własność intelektualnych; modele dystrybucji i ochrony treści w nowych mediach. Tworzenie i obróbka obiektów multimedialnych na potrzeby cyfrowego przekazu dydaktycznego: przetwarzanie grafiki rastrowej; przetwarzanie grafiki wektorowej. Tworzenie materiałów internetowych w technologii HTML: zapoznanie z budową strony internetowej; wprowadzenie do języka HTML; tworzenie materiałów dydaktycznych opartych na technologii HTML. Prezentacje edukacyjne w technologii Flash: zapoznanie z technologią Flash; zastosowanie technologii Flash do opracowania i prezentacji materiałów dydaktycznych. Projektowanie i realizacja multimedialnych programów edukacyjnych oraz jednostek dydaktycznych wzbogaconych o nowoczesne formy upogławiania: SmartTech – Tablica interaktywna; programowanie w Scratchu.
- 3) **Zarządzanie zasobami własności intelektualnej** - Podstawowa terminologia z zakresu ochrony własności intelektualnej. Własność intelektualna i własność przemysłowa jako dobra niematerialne. Procedury ochrony własności – definicje i zasady z zakresu ochrony własności intelektualnej i prawa autorskiego. Aktywna ochrona własności intelektualnej. Znaczenie poszczególnych technik i sposobów ochrony własności intelektualnej. Zarządzanie własnością intelektualną a zarządzanie wiedzą. Zarządzanie własnością intelektualną w działalności naukowo-badawczej. Wsparcie publiczne dla zarządzania własnością intelektualną.
- 4) **Język obcy** - Wypowiedź ustna – umiejętność przedstawienia tematu, wyników badań i wiedzy specjalistycznej w formie prezentacji, udziału w dyskusji. Wypowiedź pisemna – streszczenie publikacji naukowych lub popularnonaukowych: typowe zwroty, słownictwo, struktury zdań, podawanie bibliografii. Pogłębianie słownictwa specjalistycznego z dziedziny pracy socjalnej, umiejętność rozumienia i uczestniczenia w dyskusji na podstawie wybranych tematów z dziedziny pracy socjalnej: poverty, homelessness, juvenile crime, older people with social care needs and long-term conditions, forms of art therapy, volunteer work, risk and protective factors, challenges of social workers in the USA, orphans.

MK_2_PODSTAWOWY

- 1) **Kierunki transformacji społecznej** - czynniki i kierunki zmiany i kontynuacji kulturowej w Polsce w warunkach transformacji ustrojowej: struktura społeczeństwa polskiego- dynamika demograficzna, zmiany systemu wartości, religia i religijność, przemiany zbiorowości wiejskich, kształtowanie się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce na tle Europy. Samoidentyfikacje Polaków. Polska w Unii Europejskiej.
- 2) **Metodologia badań społecznych** - podstawy filozoficzne orientacji poznawczych w badaniach naukowych – ogólne założenia ontologiczne i epistemologiczne. Metodologiczne podstawy współczesnych nauk społecznych – orientacja poznawcza pozytywistyczna i humanistyczna. Metody empiryczne ilościowe i jakościowe w naukach społecznych. Wykorzystanie metod statystycznych do opracowywania wyników badań ilościowych – statystyka opisowa i indukcyjna. Metody jakościowe w badaniach społecznych. Założenia i cechy badań jakościowych. Rodzaje badań jakościowych. Hermeneutyka jako procedura osiągania rozumienia. Etyczny wymiar badań jakościowych (fenomenologia, etnometodologia, filozofia dialogu i inne). Łączenie badań ilościowych i jakościowych – badania eklektyczne.
- 3) **Socjologia dewiacji** – ukazanie przeobrażeń społeczno – ustrojowych i ich wpływu na kategorie takie jak przestępczość i dewiacja, uzależnienia, agresja, przemoc. Socjologiczne koncepcje samobójstw. Ryzykowne zachowania seksualne wśród młodzieży. Dewiacja w ujęciu socjologicznym. Podkultury dewiacyjne. Dewiantyzacja stosunków społecznych. Kontrola społeczna. Dewiacyjne aspekty współczesnego świata. Miasto jako przestrzeń występowania dewiacji.
- 4) **Komunikacja społeczna** - Społeczny charakter procesu komunikowania – definicje i funkcje. Modele procesu komunikacji: transmisji, rytualny, orkiestralny, rozgłosu i recepcji. Teorie warunkujące kulturową analizę procesów komunikacyjnych: arbitralność i specyficzność kulturowa. Kompetencja komunikacyjna i językowa. Kontekst i jego znaczenie w procesie komunikowania społecznego. Cechy komunikowania się: interaktywność i transakcyjność, oraz impersonalność. Zjawisko komunikacji masowej. Podstawowe założenia interakcjonizmu symbolicznego w perspektywie analizy procesu porozumiewania się w społeczeństwie. Etnografia mówienia i etnografia przedstawiająca – założenia teoretyczne w procesie międzypokoleniowego porozumienia. Rola języka w komunikacji społecznej. Komunikacja niewerbalna

MK_3_KIERUNKOWY

- 1) **Elementy prawa i postępowania administracyjnego w pracy socjalnej** - administracja publiczna w ujęciu podmiotowym i przedmiotowym, funkcje administracji, zadania, podstawy prawne działania, swoiste cechy. Prawo administracyjne: pojęcie normy i przepisu prawnego, normy ustrojowe, materialnoprawne, procesowe; stosunek administracyjno prawny, pojęcia niedookreślone (nieostre) w prawie administracyjnym, uznanie administracyjne. Katalog źródeł prawa administracyjnego ze szczególnym uwzględnieniem ustaw, rozporządzeń wykonawczych w sferze pomocy społecznej i pracy socjalnej. Podmioty i formy działania administracji publicznej realizujące zadania publiczne w sferze socjalnej. - administracja rządowa, samorząd terytorialny, podmioty niepubliczne, relacje pomiędzy podmiotami administrującymi.
- 2) **Profilaktyka wypalenia zawodowego** - koncepcje wypalenia zawodowego (indywidualne, organizacyjne, społeczno-środowiskowe), komponenty i uwarunkowania wypalenia zawodowego (model Ch. Maslach). Wypalenie jako brak kompetencji, egzystencjalny model wypalenia, koncepcja wypalenia jako narastającego rozczarowania. Strategie zapobiegawcze (organizacyjne, indywidualne oraz społeczne) wypaleniu w miejscu pracy. Techniki radzenia sobie ze stresem zawodowym.

Znaczenie superwizji w profesjonalnej działalności służb społecznych. Kultura organizacyjna instytucji pomocy społecznej i etyka zawodowa.

- 3) **Elementy prawa karnego i wykroczeń** - Prawo karne materialne i prawo wykroczeń. Zasady obowiązywania ustawy karnej. Historyczna ewolucja polskiego prawa wykroczeń. Przestępstwo i formy jego przestępstwa. Charakterystyka wybranych typów czynów zabronionych. Zasady odpowiedzialności za wykroczenia. System sankcji za wykroczenia. Pojęcie, istota i katalog kar. Wymiar kary. Środki karne oraz inne formy reakcji prawnokarnej. Przedawnienie i zatarcie skazania.
- 4) **Organizacja, monitorowanie i ewaluacja projektów społecznych** - Projekt socjalny jako metoda pracy socjalnej - struktura projektu socjalnego i zasady jego konstruowania. Założenia metodologiczne projektu socjalnego. Analiza grup interesariuszy projektów socjalnych. Dziedziny i sposoby działania charytatywnych i socjalnych organizacji pozarządowych. Metodyki zarządzania projektami. Monitoring i ewaluacja projektów.
- 5) **System prawny pomocy społecznej** - Pomoc społeczna – geneza, pojęcie, cechy, cele, funkcje i zadania; miejsce pomocy społecznej w systemie prawa polskiego. Zasady pomocy społecznej – konstytucyjne, ustawowe i wypracowane w teorii pomocy społecznej. Charakterystyka regulacji prawnej pomocy społecznej. Podmioty realizujące zadania w sferze pomocy społecznej- administracja rządowa, samorządowa, podmioty niepubliczne. Status zawodowy pracowników socjalnych jako bezpośrednich realizatorów zadań w sferze pomocy społecznej. Świadczenia pomocy społecznej – rodzaje, kryteria i formy prawne przyznawania, decyzja administracyjna, umowy cywilnoprawne ze świadczeniobiorcami, działania faktyczne administracji pomocy społecznej. Procesowa ochrona prawa do pomocy społecznej- zasady, odrębności procesowe.
- 6) **Wybrane elementy prawa pracy i zabezpieczenia społecznego** - Przedmiot prawa pracy. Umowne i pozaumowne stosunki pracy. Podmioty prawa pracy - pracownik, pracodawca, zmiany organizacyjno-prawne po stronie pracodawcy. Rozwiązywanie umów o pracę – typy i charakterystyka. Wygaśnięcie stosunku pracy. Wynagrodzenie za pracę i inne świadczenia pieniężne przysługujące pracownikom. Uprawnienia urlopowe pracowników. Świadczenia z zakresu zabezpieczenia społecznego.
- 7) **Analiza problemów społecznych** – teoretyczne ujęcie problemów społecznych, diagnoza jako niezbędny element działań na rzecz społeczności lokalnej, proces diagnozowania problemów społecznych i jego etapy, źródła informacji i sposoby ich pozyskiwania, narzędzia przydatne w diagnozowaniu problemów społecznych.
- 8) **Strategie rozwiązywania problemów społecznych w środowiskach lokalnych** – rola strategii, rodzaje, cele, elementy, problemy z tworzeniem i realizacją lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, warunki poprawności strategii rozwojowych, pomoc społeczna i jej funkcje w aktywizacji i opracowywaniu strategii rozwoju lokalnego, analiza powiatowych i gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych.
- 9) **Rodzina w sytuacji zagrożenia - aspekty socjalne** – globalizacyjne czynniki zagrażające współczesnej rodzinie, przyczyny sytuacji kryzysowych, wybrane modele wsparcia społecznego dla rodzin w kryzysie, zakres działań pracownika socjalnego na rzecz rodziny.
- 10) **Modelowe rozwiązania w pracy socjalnej** – modele polityki społecznej, przykłady modelowych rozwiązań w pracy socjalnej w Polsce i na świecie, empowerment jako skuteczne podejście w rozwiązywaniu problemów społecznych, podejście skoncentrowane na rozwiązaniach, podejście narracyjne, trening skoncentrowany na zadaniach.
- 11) **Wspieranie osób z niepełnosprawnością i ich rodzin** – Strategie pracy socjalnej z osobami z niepełnosprawnością i ich rodzinami. Osoby niepełnosprawne – status prawny, orzecznictwo. Modele pracy z osobami z niepełnosprawnością i ich rodzinami. Praca i jej znaczenie w życiu osób

niepełnosprawnych. Koncepcja zatrudnienia wspomaganego, jej założenia i cele. Poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy dla osób niepełnosprawnych. Normalizacja warunków życia osób niepełnosprawnych szansą na ich niezależność i autonomię życiową.

MK_4_PRZEDMIOTY DO WYBORU

1) Konstruktywne zwalczanie stresu lub Przedmiot do wyboru w języku obcym

Konstruktywne zwalczanie stresu - Stres w ujęciu pozytywnym i negatywnym. Najczęstsze przyczyny sytuacji stresowych. Od stresu do choroby. Indywidualne sposoby reagowania na stres. Charakterystyka reakcji stresowej. Wybrane formy relaksacji jako konstruktywna odpowiedź na reakcję stresową m.in. ćwiczenia fizyczne, relaksacja neuromięśniowa, specyficzne oddychanie, trening autogenny.

Przedmiot do wyboru w języku obcym - Rozwiązywanie podstawowych problemów i kwestii społecznych, dla których podstawę teoretyczną budują różne dyscypliny naukowe, takie jak: socjologia, pedagogika, psychologia i prawo, zatem dyscypliny, które stanowią obszar nauk społecznych.

2) Warsztat pracy z rodziną lub Mediacje w pracy socjalnej

Warsztaty pracy z rodziną - Cykl życia współczesnej rodziny. Konflikty w rodzinie. Rodzice - negocjatorzy. Sztuka sterowania różnicami. Rozwiązywanie konfliktów – umiejętności wychowawcze. Budowanie pozytywnego obrazu dziecka przez rodziców. Zapoznanie z narzędziami diagnostycznymi pomocnymi w pracy z dzieckiem i rodziną. Formy pomocy oferowane rodzinie w zróżnicowanej sytuacji życiowej.

Mediacje w pracy socjalnej - Konflikt – diagnoza, koło konfliktu, eskalacja, rodzaje, typy. Sposoby rozwiązywania konfliktów i kryzysów. Negocjacje – proces i umiejętności negocjacyjne. Warsztat mediatora – techniki i umiejętności w praktyce. Mediacje – sztuka zadawania pytań. Techniki interwencyjne w mediacji. Sytuacje trudne w prowadzeniu mediacji. Diagnoza sytuacji rodzinnej – ćwiczenia praktyczne. Problem przemocy w rodzinie a mediacje. Dziecko w mediacji.

3) Aspekty pracy w środowisku zróżnicowanym kulturowo lub Socjologia migracji

Aspekty pracy w środowisku zróżnicowanym kulturowo - Zróżnicowane wymiary kultury, a praca z grupą zróżnicowaną kulturowo. Ramy zachowań społecznych w kulturze Polskiej w kontekście pracy z grupą zróżnicowaną kulturowo. Tożsamość indywidualna vs grupowa, a kompetencje kulturowe. Zagadnienie migracji. Szok kulturowy. Zmiana społeczna a rozwój społeczności. Wsparcie kulturowe - indywidualne podejście do klienta. Przygotowanie środowiska pracy – bariery integracji. Realizacja i założenia treningów kompetencji i komunikacji międzykulturowej.

Socjologia migracji - Migracja w ujęciu teoretycznym. Typy, rodzaje i przyczyny migracji. Ruchy ludnościowe na świecie. Migracja w świetle prawa i ekonomii. Współczesne problemy migracyjne. Wojna jako szczególne okoliczności migracji. Uchodźcy jako szczególny typ migrantów. Migranci a środowisko lokalne. Adaptacja społeczna migrantów. Wykluczenia społeczne a migracja. Dzieci w obliczu migracji. Praca socjalna z migrantami/uchodźcami.

4) Praca z trudnym klientem lub Dialog motywujący w pracy socjalnej

Praca z trudnym klientem - Przyczyny trudności w pracy z klientem pomocy społecznej. Typy trudnych klientów. Procedury postępowania z trudnym klientem pomocy społecznej. Traumatyczne wydarzenia życiowe: diagnoza i interwencja kryzysowa. Praca socjalna z osobami z zaburzeniami psychicznymi, z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi od alkoholu. Projektowanie działań pomocowych dla osób znajdujących się w sytuacjach trudnych.

Dialog motywujący w pracy socjalnej - Transteoretyczny model zmiany - fazy dialogu motywującego. Budowanie motywacji. Wybrane metody dialogu motywującego. Dialog motywujący w kontekście systemowej pracy z rodziną, w pracy z młodzieżą, w pracy z osobami z problemem uzależnień. Dialog motywujący w asystenturze rodziny. Doskonalenia stylu prowadzenia rozmowy z wykorzystaniem dialogu motywującego.

MK_5_DYPLOMOWY

- 1) **Seminarium magisterskie** - Treści programowe realizowane w trakcie seminarium są zróżnicowane w zależności od zainteresowań badawczych. Wymagania stawiane publikacji naukowej (pracy dyplomowej) – struktura, język, zawartość merytoryczna, strona formalna i etyczna pracy. Dobór i wykorzystanie źródeł. Przypisy bibliograficzne. Przygotowanie i analiza indywidualnych metodologicznych koncepcji badawczych. Opracowanie narzędzi badawczych i przygotowanie do badań terenowych. Przygotowanie i analiza rozdziału teoretycznego, zawierającego prezentację badanej problematyki w świetle literatury przedmiotu. Charakterystyka wyników własnych badań w kontekście problemów badawczych. Przygotowanie empirycznej części pracy zawierającej charakterystykę terenu badań, badanej próby, instytucji, dyskusję wyników analizy danych, wnioski z badań oraz aneksy. Przygotowywanie wniosków z badań i formułowanie wypowiedzi na temat realizacji celów teoretycznych (poznawczych). Przygotowanie projektów, programów, propozycji konkretnych działań w odpowiedzi na cel praktyczny własnych badań. Przygotowanie i przedstawienie do oceny pierwszej wersji pracy magisterskiej. Poprawianie i przygotowanie ostatecznej wersji pracy.

MK_6a_do wyboru PRACA SOCJALNA Z RODZINĄ Z PROBLEMEM PRZEMOCY

- 1) **Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie** - Pojęcie diagnozy, wybrane teorie i podstawowe zasady diagnozowania problemu przemocy w rodzinie. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie, cykl i mechanizmy. Uwarunkowania przemocy w rodzinie wobec osoby dorosłej, dziecka, wobec osób starszych i niepełnosprawnych.
- 2) **Metodyka projektowania działań socjalnych i pomocowych w zakresie przemocy w rodzinie** - Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie - ujęcia terminologiczne, rodzaje, cykl i mechanizmy przemocy w rodzinie. Zasady pomocy psychologicznej dla ofiar przemocy w rodzinie, podstawowe zasady pracy. Standard pracy socjalnej z osobami dotkniętymi przemocą w kontekście ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw. Podstawy projektowania działań pomocowych dla osób doznających przemocy w rodzinie. Psychoterapia indywidualna i grupowa ofiar przemocy w rodzinie.
- 3) **Wybrane elementy prawa rodzinnego i opiekuńczego** – Pojęcie, zakres i zasady prawa rodzinnego i opiekuńczego. Źródła prawa rodzinnego w Polsce. Stosunki rodzinne. Zawarcie małżeństwa. Małżonkowie jako podmioty prawa rodzinnego. Prawa i obowiązki małżeńskie. Małżeńskie ustroje majątkowe. Unieważnienie i ustanie małżeństwa. Rozwód i separacja. Władza rodzicielska. Piecza zastępcza. Opieka i kuratela.

- 4) **Superwizja w pracy socjalnej** - Definiowanie, funkcje i cele superwizji. Przydatność superwizji w praktyce pracownika socjalnego. Uczestnictwo w sesjach superwizji grupowej.
- 5) **System usług i instytucji społecznych w zakresie pracy z rodzinami z problemem przemocy** - Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie. Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu lokalnego. Najważniejsze wybrane instytucje społeczne podejmujące działania na rzecz osób i rodzin pokrzywdzonych problemem przemocy domowej. Zespół interdyscyplinarny i grupa robocza jako kluczowe elementy polskiego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Organizacje pozarządowe realizujące działania na rzecz osób pokrzywdzonych problemem przemocy domowej.

MK_6b_do wyboru ASYSTENT RODZINY

- 1) **Metodyka pracy asystenta rodziny** - Zasady i organizacja pracy asystenta rodziny. Kwalifikacja rodzin do asystentury. Wybrane modele metodycznego działania asystenta rodziny. Kompetencje i zadania asystenta rodziny. Etapy i organizacja pracy asystenta z rodziną. Metody i strategie działania w pracy asystenta z rodziną. Praca socjalna, wychowawcza i terapeutyczna asystenta z rodziną m.in. wzmacnianie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, integracja rodziny i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Prowadzenie dokumentacji i sprawozdawczości. Sporządzanie i prowadzenie planu pracy z rodziną.
- 2) **Psychoterapia rodziny** - Klasyfikacja podstawowych nurtów terapeutycznych. Podstawowe założenia psychoterapii systemowej w rozumieniu rodziny. Teorie funkcjonowania rodziny. Cykl życia rodzinnego. Psychodynamiczna oraz behawioralno-poznawcza terapia rodzin a terapia systemowa. Zasady etyczne w psychoterapii rodzinnej. Strategie, techniki i interwencje terapeutyczne w terapii systemowej. Genogram – graficzny schemat rodziny. Dylematy i błędy w prowadzeniu terapii dla małżonków.
- 3) **Wybrane elementy prawa rodzinnego i opiekuńczego** - Pojęcie, zakres i zasady prawa rodzinnego i opiekuńczego. Źródła prawa rodzinnego w Polsce. Stosunki rodzinne. Zawarcie małżeństwa. Małżonkowie jako podmioty prawa rodzinnego. Prawa i obowiązki małżeńskie. Małżeńskie ustroje majątkowe. Unieważnienie i ustanie małżeństwa. Rozwód i separacja. Władza rodzicielska. Piecza zastępcza. Opieka i kuratela.
- 4) **Problemy współczesnej rodziny** - Rodzina w globalnym świecie społeczeństwa konsumpcyjnego. Makrospołeczne czynniki dezintegracji współczesnej rodziny polskiej. Kierunki przemian rodziny. Wielowymiarowość zagrożeń współczesnej rodziny. Wybrane zagadnienia zachowań patologicznych w rodzinie. Strategie rozwiązywania problemów współczesnych rodzin. Polityka rodzinna wobec przemian i zagrożeń rodziny.
- 5) **Warsztat umiejętności wychowawczych** - Czynniki ryzyka i czynniki chroniące dzieci przed zachowaniami ryzykownymi. Zasoby rodzica i zasoby dziecka. Ustalanie i ochrona własnych granic. Rozpoznawanie i nazywanie uczuć. Skuteczna komunikacja. „Wpisywanie” dziecka w rolę i uwalnianie od grania ról. Aspekty prawidłowych relacji rodzicielskich. Strategie rozwiązywania konfliktów. Rola zabawy w życiu dziecka i rodziny. Kara i pochwała. Wychowanie niezależnego człowieka.